

AYLIK TÜRKÇE BİLİM DERGİSİ MECMUA-İ FÜNUN*

Gaye Şahinbaş Erginöz**

Osmanlıların entelektüel faaliyetine az çok ilgi duyan bir kimsenin, bu toplumun en yeni ve en modern edebi faaliyetlerinden olan ve birkaç zamandan beri İstanbul’da Türkçe olarak yayımlanan bilimsel dergilere ilgisiz kalması düşünülemez. Bu dergiden Avusturya’da yayınlanan bir başka bilim gazetesinde söz edilmesi de aynı sebeplere bağlanabilir; çünkü Avusturya, coğrafi durumu, maddi menfaatleri ve politik kaygıları sebebiyle birçok devletten daha fazla Doğu’nun entelektüel olarak yenilenmesine ilgi duymaktadır.

Bu tür dergileri yayımlama planı birkaç yıl geriye gider. Dört yıldan fazla bir süredir sadece ulusal ekonomi ve bilimsel konuları ele alan Türkçe bir dergi yayımlama fikri mevcuttu. Benzeri bir derginin doğa bilimleri için de çıkartılması düşünülmüştü. Bu projeler, kısmen girişimcilerin yeterli maddi imkânlarla ve gerekli edebi bağlantılara sahip olamadıkları, kısmen de bazı yerel engeller aşılamadığı için, bir türlü uygulamaya konulamadı. Bu verimli fikri hayata geçirmiş olmanın şerefi, yaklaşık iki yıl önce kurulan “Osmanlı Bilim Cemiyeti”ne (Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye) aittir. Bu dernek, bugünkü yazımızda ele alacağımız ve kamu yararına bir faaliyet olan *Mecmua-i Fünun* isimli dergiyi yayımlamaktadır. Bu girişimin ne kadar çağdaş olduğunun, bilgilenme ihtiyacının ne kadar derinden hissedildiğinin ve varlığının kabul edildiğinin bir kanıtı, o tarihten itibaren iki ayrı benzer derginin yayımlanmasıdır: *Mecmua-i İber-i İntibah* ve *Mirat*. Bu dergilerle birlikte şu an için İstanbul’da üç adet Türkçe bilimsel dergi yayımlanmaktadır.

Biz dikkatimizi sadece, elimizde ilk on sayısı bulunan *Mecmua-i Fünun* dergisine yöneltiyoruz. Bu dergi uzun süreden beri mevcut olması, ülkenin en seçkin kadrolarının dergiye katkıda bulunması, parasal kaynaklara ve geniş okuyucu kitlesine sahip olması nedeni ile büyük önem arz etmektedir. Bu derginin önemini yeterince doğru takdir etmek için öncelikle derginin kurucusu ve yayımcısı olan bilimsel derneğe göz atmak gerekecektir.

* Bu çeviri yazının orijinali için bkz. E.v.L., “Die türkische wissenschaftliche Monatsschrift Medschmuai Fünun,” *Oesterreichische Wochenschrift für Wissenschaft, Kunst und öffentliches Leben*, Erster Band, Heft 1 bis 26, Wien 1863, s.779-785. Bu Almanca makalenin fotokopisi, makalenin Türkçe çevirisinin yayımlanmasının faydalı olacağı düşüncesiyle Prof.Dr. Celal Şengör tarafından *Osmanlı Bilimi Araştırmaları* dergisinin editörüne verilmiştir. Makaleyi Türkçe’ye çeviren Gaye Şahinbaş-Erginöz’e ve yayım öncesi metni titizlikle gözden geçiren Cem Pulathaneli’ye katkılarından dolayı teşekkür ederim. Orijinal makalede yazarın açık adı belirtilmemiştir. İlerideki araştırmalar ile yazarın adının belirleneceğini umuyoruz. F.Günergen (OBA, Editör).

** Yrd.Doç.Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü, Bilim Tarihi Anabilim Dalı, 34459 İstanbul.

Bu derneğin tüzüğü, aylık derginin ilk sayısında (Muharrem 1279 / Temmuz 1862) basılmıştır. Derneğin amacı, 1. maddede, orijinal eserler ve çevirilerin yayımlanması, umuma açık bilimsel konferansların düzenlenmesi ve genel olarak Osmanlı Devleti’nde bilgi ve bilimin bütün kaynaklar kullanılarak yaygınlaştırılması şeklinde ifade edilmiştir. Diğer bir maddede dernek, *Mecmua-i Fünun* isimli bilim, sanat, ticaret ve endüstri ile ilgili aylık bir dergi yayımlamayı üstlenmektedir. Üçüncü bir madde ise, günlük dini ve politik sorunların inceleme konusu yapılmayacağı ve bu tür sorunları ele alan hiçbir makalenin, dergiye girmeyeceğine dikkat çekmektedir.

Ancak ne var ki, bu son maddeden uzaklaşıldığı görülmektedir; çünkü *Mecmua-i Fünun*, ikinci sayısından itibaren her ay oldukça objektif bir tutumla yazılmasına rağmen, Türkiye’nin günlük bazı meseleleri karşısındaki duruşunu savunan politik bir özet yayımlamakta ve Karadağ sorunu ile Amerikan İç Savaşı hakkındaki detaylı incelemelere sütunlarını açmaktadır.

Tüzüğün ikinci bölümü, derneğin yapısı hakkındadır. Biz bu noktada sadece derneğin asil ve yedek üyelerden oluştuğuna ve tüzüğün 5. maddesinin üye kabulünde din ve sınıf farkının gözetilemeyeceği yönündeki liberal yaklaşımına dikkat çekmek istiyoruz. Üyelerden her birinin bir doğu dilini, yani Türkçe, Arapça veya Farsça’yı ve bundan başka bir yabancı dili, yani Fransızca, İngilizce, Almanca, İtalyanca veya Yunanca’yı mükemmel bilmesi şart koşulmuştur. Bir sonraki bölüm, yönetim kurulundan bahsetmektedir. Bu kurul, 15 üyeden, yani bir başkan, iki başkan yardımcısı, üç kâtip, bir kütüphaneci, bir muhasip ile genel kurul tarafından seçilen yedi üyeden oluşur. Dördüncü bölüm, bu üyelerin görevleri hakkındadır. Bunu ise, genel kurulun toplanma düzeni, yönetim kurulunun iç hizmetler ile ilgili görevleri, kütüphane düzeni ve en son olarak da bu tüzüğü onaylayan padişah iradesini içeren sadaret yazısı izlemektedir. Bunların tümü, son derece ciddi ve sistemli bir biçimde kurulmuş olup, burada, yüksek bir amaç uğruna yapılmış iyi bir başlangıç ile karşı karşıyayız. Bu yeni girişimde sadrazam Kâmil Paşa, Türkiye’nin Paris sefiri Mehmet Cemil Paşa ve Petersburg sefiri Halil Bey gibi imparatorluğun en yüksek düzeydeki şahsiyetleri yer almıştır. Derneğin kurucuları ve destekçileri olan bu kişiler, eğitimleri ve konu hakkındaki iyi niyetlerinin yanında, ellerinin altında uçsuz bucaksız parasal kaynaklara da sahiptiler. Ülke yönetiminin gösterdiği yakınlık ve koruma da göz önüne alındığında, derneğin çalışmaları hakkında kuvvetli ümitler beslenebilirdi. Ancak üzüntüyle söylemek zorundayım ki, bu ümitler gerçek hayatta tam anlamıyla karşılıklarını bulamamış, beklenen başarılar tam olarak elde edilememiştir. Bu başarının kısıtlı kalmasının nedeni, üyelerin çoğunun ve önde gelenlerinin, devlet adamı ve yüksek bürokrat olması ve bu kişilerin kaygı, faaliyet ve ilgilerinin resmi konumları dolayısıyla taşıdıkları yükümlülüklerden ötürü farklı alanlara kaymasıdır. Aynı zamanda yaşamın bu safhalarını geçirmiş olan herkes kabul

edecektir ki, karşılıklı kıskançlık, güvensizlik ve hırs ile politik taraftarlık yapmak ve entrika her zaman hareketli bir zemin yaratır ve soyut bilimsel amaçlara yönelik arkadaşça bir ortak çalışmaya da hiç yararlı olmaz.

Ancak bu genç derneğin faaliyeti üzerinde en olumsuz etkiyi, kuruluşundan kısa süre sonra Cemil Paşa'nın Paris'e, Halil Bey'in Petersburg'a, Kabuli Paşa'nın Suriye'ye, Ahmet Vefik Efendi, Cevdet Efendi ve Suphi Bey'lerin ise imparatorluğun içindeki önemli görevlere atanmaları yapmıştır.

Bu kadar olumsuz koşullar altında, derneğin teşkilatı harekete geçememiştir. Tüzüğün öngördüğü komisyon toplantıları ile genel kurullarda, bilimsel hayata canlılık getirme ve eğitimi geniş çevrelere yayma gibi konularda boş yere çalışılmıştır. Kişiler kendilerini konunun uykuya yattığına ve ilk uygun fırsatta yeniden hayata döneceğine inandırmışlardır. "Kötü niyetliler" Türkiye'deki tüm reform girişimlerinin üzerinde bulunan verimsizlik lanetinden bahseden çok tekrarlanan şarkıya başlamışlardı. Tüm iyileştirme çabalarını, serada yetiştirilen aşılammış bir çiçeğe, yabancı bir toprakta köksüz olarak yetiştirilen bir bitkiye benzetiyorlardı ve bu reformların yabancıları aldatmaktan öteye gitmediğini savunuyorlardı. Ancak bu felaket tellallarının kehanetleri bu sefer doğru çıkmamalıdır. Nasıl ki en az yirmi farklı talihsiz banka projesinden sonra, nihayet bir banka kurmak mümkün olmuşsa, çekilen bunca doğum sancısından sonra bilim, toplum hayatına girmiştir.

Sadece bilimsel amaç taşıyan bir yazıda yine de politik bir görüş bildirilmesine izin verilecek olursa, Türkiye'nin gerçek olarak düzelmesinin önündeki büyük engeller, mevcut durumun doğurduğu olumsuzluğun bir belirtisi olarak algılanmamalıdır. Bu anlamda başarısız girişimleri cesaretle yeniden ele alma kararlılığı ve isteği, içten gelen ve dinmek bilmeyen bir yaşam gücünü işaret etmektedir.

Her ne kadar bu bilimsel dernek kendi tüzüğünde belirtilen taleplere, birçok noktada biçimsel açıdan sadık kalamasa da, iki önemli noktada kendi programını yerine getirmiştir: Darülfünun'da (proje halindeki üniversite) düzenli olarak verilen halka açık dersler ve her Arabî ayın son günü yayınlanan *Mecmua-i Fünun* dergisi.

Eldeki mevcut son on ayın sayıları incelendiğinde, Türkçe matbaa harflerinin standart dışı formunda dahi büyük bir değişiklik göze çarpmaktadır. Başlık satırındaki oldukça girift, arabesk sülüs yazı tipi artık gözden düşmüş, yerini talik olarak adlandırılan yalın ve şık bir Farsî yazıya bırakmıştır. Konu dağılımı, alan kullanımı, büyük harfler, içindekiler listesi, paragraflar, satır başları ve ayırma işaretleri şu ana kadar yerleşmiş alışkanlıklardan çok farklıdır. Dergide, Avrupaî yenilikler ve açıkça bir örnek olarak benimsenen *Revue des deux Mondes* isimli derginin yansımaları görülür.

İçerik de, bu görünüşe uygundur. Bir şarkiyatçı bu dergide doğu edebiyatı, şiiri, tarihi veya coğrafyası hakkında boşuna yazı arayacaktır. Şimdi artık bilgi akışı Batı'dan Doğu'ya doğrudur. Türkler, modern eğitimlerini kendi edebiyatlarının kesilmiş iplerine bağlamak ya da Avrupa bilimi ile kendilerine çok yakın bulunan Arap ve Yunan kaynakları arasındaki bağlantı üzerine düşünmek yönünde hiçbir çaba harcamıyorlar. Susamış birisinin susuzluğunu gidermek için dağdaki kaynağı bulmak yerine elindeki bardağı musluğa dayaması gibi, Osmanlıların gözleri de şimdi kendileri için devlet ve bilim hayatındaki tüm bilgi ve gelişmelerin döküldüğü musluğa, yani Paris'e çevrilmiş durumdadır.

Medeniyet ve Fransızca, Türkler için eşanlamli kavramlardır ve tüm yenilenme faaliyetleri inkâr edilemez biçimde Fransız ruhunun etkisi altında olup, ona tamamen doymuş haldedir. Bu aslında karşı konulamaz bir gidiştir ve bu tür entelektüel üstünlüğün politik anlamı asla küçümsenemez. Viyana'da Alman eğitimi almış iyi eğitilmiş Türklerin sayısı, bu genel akım içerisinde hissedilemeyecek kadar küçüktür. İngilizce sadece Mısır'da biraz kök salmıştır; ancak eğitimin temelinde bulunmayıp, sadece ticari hayatta yardımcı bir araç olarak kullanılmaktadır. Sadece Venedikliler ile Cenevizliler zamanında Doğu'da önemli bir rol oynamış olan İtalyan diline bugün burada az değer verilmektedir ve bu dil gerçekte insanlığın gelişimine, bugüne ve bugünün hareketliliğine yeni bir şey katmaktan uzaktır. Bu nedenle Fransızca bölgeye tartışmasız biçimde hükmetmektedir. Bu durum, bilimsel konular modern Türkçe'de ele alınırken kısmen de olsa bazı kelimelerin yazılışına yansımaktadır. Örneğin Yunanca kaynaklı teknik ve bilimsel ifadelerin Arap harflerine transkripsiyonunda, bunların Yunancası değil, Fransızca söylenişleri esas alınmaktadır. Aynı şey coğrafi isimler için de geçerlidir. Fransızca adeta bu konuya damgasını vurmuştur.

İyi niyetli ve vatansever adamların milletlerini yükseltmek ve eğitmek amacıyla giriştikleri denemeleri saygısızca eleştirmek ya da bu kişilere, önlerindeki heybetli örneği yani "Revue des deux Mondes"ü ölçüt olarak göstermek çok uygunsuz ve ucuz olurdu. Doğru bir değerlendirme yapabilmek için derginin okurlarının çoğunluğunun eğitim seviyesini bilmek gerekir. Bu okurların dergiye katılımı ve öğrenme meraklarının uyandırılması önemlidir. Bu anlamda, şimdiye kadar temin edilen *Mecmua-i Fünun* dergilerinin incelenmesine geçmek istiyoruz.

Ticaret Mahkemesi'nin ikinci başkanı Münif Efendi tarafından kaleme alınan önsöz, iyi yazılmış, amacına uygun ve makul bir yazıdır.

Buna karşın bu makaleyi takip eden ve aynı yazar tarafından yazılmış "Bilim ile cehalet arasında değerlendirme" isimli inceleme, çok uzun ve gereksiz bir yazı olarak tanımlanabilir. Bilim ile cehalet arasındaki davanın

uzun süre önce halledilmiş bir tartışma olması gerekir ve bu konuyu yeniden tartışmalı hale getiren bir şey varsa, o da Münif Efendi'nin eserinde bilimin savunucusu olarak gösterilen tembel yapılı hukukçulardır. Kendi vatandaşlarını eğitime teşvik etmek için Münif Efendi, bilimin, halkın düşmanları üzerinde egemen olma ve daha az eğitilmiş olanlara hükmetme imkânı sağladığı görüşünü ileri sürmektedir. Buna kanıt olarak, Hindistan'daki İngiliz egemenliğini göstermektedir. Münif Efendi, tarihten başka örnekler vermekte ve barbarlar tarafından toz toprak haline getirilen medeniyetlerden söz etmektedir. Müslümanlar da yazara iki karşı örnek verebilirler: örneğin, barbar Tatarların yüksek kültüre sahip Bizans'a saldırımları ve barış ve savaş sanatının her alanında son derece gelişmiş olan Arapların, görece olarak daha az gelişmiş Hıristiyanlar tarafından İspanya'dan dışarı atılmaları.

Aynı yazarın derginin beşinci sayısında yayımlanan ve çocuk eğitimi ile ilgili pratik ve genel öneriler içeren makalesini daha çok benimsediğimizi belirtmek isteriz.

Paris Büyükelçisi Mehmet Cemil Paşa ile Petersburg Elçisi Halil Bey'in eski Mısır tarihi ile ilgili yazıları (1., 2., 4. ve 10. sayılar); Ticaret Nazırı Ethem Paşa'nın jeolojiye giriş yazısı (2., 3., 4. ve 5. sayılar); Maarif Şurası üyesi Kadri Bey'in Avrupa tarih ve coğrafyası ile ilgili yazısı (3. ve 4. sayılar); yine Ethem Paşa'nın kimya konusundaki yazısı (7. sayı); Ticaret Meclisi'nin üçüncü başkanı Vahan Efendi'nin şirketler ve yararları hakkındaki yazısı (8. sayı); Mekteb-i Harbiye nazırı Saffet Paşa'nın suyun doğası, özellikleri ve bileşenleri ile ilgili yazısı (10. sayı); son derece zeki ve eğitilmiş bir Ermeni olan Bâb-ı Âli tercümanı Ohannes Efendi'nin ulusal ekonomi hakkındaki yazısı (3. sayı) bu kişilerin ciddi bilimsel çabalarına tanıklık etmekte ve bu genç girişimin ele aldığı malzemenin çeşitliliğini yansıtmaktadır. Tamamı Avrupa ders kitaplarından alınma ve çok temel nitelikteki konuları ele alan bu yazıları derinlemesine incelemek, Avrupalı okuyucular arasında yeterli ilgili görmeyebilir; ancak bu durum bu yazıların *Mecmua-i Fünun*'un amaçlarına sağladığı yarar ve hizmetin değerini azaltmaz.

Buna karşılık, Kadri Bey'in derginin ilk iki sayısına yayılan ve bir öğretmen ile öğrencisi arasındaki soru cevap biçiminde düzenlenmiş olan "Gökkuşuğu üzerine" başlıklı yazısı, hem ilkel biçimi hem de içeriği açısından, bu derginin çerçevesine uygun düşmemektedir.

İki yazı, başlıkları ile bir şarkiyatçının ilgisini çekmektedir. Bunlardan ilki; "Çin'deki Müslümanlar" başlığını taşımaktadır (8. sayı). Ancak biraz daha yakından bakıldığında bu ilgi kaybolmaktadır; çünkü bu yazı daha önce Fransızca gazetelerde yayımlanmış olan Avrupalı bir seyyahın mektubunun tercümesidir. Seyyah bu mektubunda Nanking çevresinde yerleşmiş Müslümanların sayısı ve yaşam koşulları hakkında bilgi vermektedir.

Buna karşın diğer makale ise "Ümit Burnu'ndaki Müslümanlar" ismini taşımakta ve orijinal bir kaynaktan beslenmektedir.

Aynı dönemdeki Avrupa gazetelerinde de belirtildiği üzere, Ümit Burnu'nda Britanya egemenliği altında yaşayan Müslümanlar arasında uzun süredir farklı dini akideler ve âdetler konusunda anlaşmazlıklar bulunmaktadır.

Böylece, İngiliz hükümetinin onayı ve Londra'daki Türk elçisinin aracılığıyla, Padişah'ın halife olarak tüm müminlere öncülük etmesi için bir kanun adamı göndermesi ve kolonilerdeki Müslüman halkının arasında bozulan dini barışı yeniden temin etmesi fikri ağırlık kazanmıştır.

Bu göreve, eğitilmiş bir âlim olan Ebu Bekir Efendi seçilmiştir. Bu kişi, Ümit Burnu'na varmış olup, buradan da İstanbul'daki Münif Efendi'ye iki ilginç mektup yazmıştır. Bu mektuplar ise *Mecmua-i Fünun*'un 9. ve 10. sayılarında yayımlanmıştır.

1278 yılının Şaban ayının 5'inde (26 Ocak 1863) yayımlanan ilk yazıda, bahsedilen âlim Cemaziyelahir ayının 11'inde (4 Aralık 1862) İngiltere'den buharlı bir gemiye bindiğini, 44 gün süren ve güzel havada yapılan bir yolculuktan sonra görev yerine vardığını yazmaktadır. O [Ebu Bekir Efendi] daha sonra bölge valisi tarafından karşılanmasını ve İngiliz Dışişleri Bakanı'nın kendisine verdiği güven mektubunu sunuşunu aktarmaktadır. Bu şahsa göre, vali kendisini gayet nazik karşılamış ve kendisine ülkeyi çok iyi tanıyan Rubens isimli bir hâkimi yardımcı olarak atamıştır.

Kendisinin buraya atanmasının nedeni olan itikâdi anlaşmazlık konusuna Ebu Bekir Efendi sadece yüzeysel olarak değinmektedir. Birçok müminin birbirlerinden ayrılmış olmaları ve İslâm'ın diğer İslâm müminleri ile her tür ilişkiden uzak kalmaları nedeni ile zaman içerisinde ilahi amaca uygun olmayan birtakım dini uygulamalara kaydıklarını ifade etmektedir.

Ancak yaklaşık elli sene kadar önce, bu ülkenin Müslümanları Mekke ve Medine'ye Hac yolculuğu yapmışlar ve İslâm dininin gerçek uygulamalarını bizzat göreyerek tanımışlardır. Bu kişiler daha sonra ülkelerine geri döndüklerinde vatandaşlarına bu konuda bilgi vermişlerdir. Dini ayrılıkların temelini ise şu nokta oluşturmuştur: Taraflardan birisi, geleneksel uygulamaların kaldırılmasını talep ederek Kuran okuyanları ve imamları namazı aynen Mekke'de yapıldığı gibi kılmaya zorlamış, aksi takdirde onların görevden alınarak yerlerine yenilerinin atanması gerektiğini ileri sürmüştür.

İmamlar ise kısmen eskiden gelen alışkanlıklara olan bağımlılıklarından kısmen de şahsi çıkarları zarar göreceğinden, bu yenilik hareketine karşı çıkmışlardır. Ebu Bekir son zamanlarda bu kamplaşmanın çok büyük boyutlara vardığını ve bu nedenle işe büyük bir itidal ve akılla yaklaşılması gerektiğini

belirtmektedir. Ebu Bekir, farkların inanç ilkeleriyle ilgili olmadığını ifade etmekte ve amacına ulaşmayı ümit etmektedir. Yerel halk, Ebu Bekir'in ne için gönderilmiş olduğu konusunda henüz tam olarak bilgilendirilmemiş olduğundan, gelişi üzerine birçok söylenti çıkmıştır. Kimileri onun bir paşa olduğunu sanırken, kimileri de Mekke'nin şerifi olduğunu düşünmekteydi.

Müslüman halkın durumunun yanı sıra Ebu Bekir Efendi, Cape Town'da sekiz büyük cami (cami-i şerif) ile dokuz küçük caminin (mescit) inananların hizmetinde olduğunu ve dış mahalleler ile köylerde de çok sayıda caminin mevcut olduğunu bildirmektedir. Bunların hepsinde namaz kılındığına, ülke emiri için hutbe okunduğuna ve diğer dini törenlerin gerçekleştirildiğine ikna olmuştur. Hutbenin okunması konusunda ulemanın duyduğu özel kaygı, hutbenin İngiltere kraliçesi için değil, sultan için okunduğu sanısını doğurmaktadır. Ebu Bekir Efendi, Ümit Burnu'ndaki dindaşlarından pek de parıltılı sözlerle bahsetmiyor. Bu kişiler faytoncu, balıkçı ve gündelik işçidirler ve aralarında pek azı servet sahibi ve itibarlıdır. Aynı durum köylerde de hüküm sürmektedir. Mektupların geri kalan kısmı Cape Town'ın tanıtımına ve bu koloninin Ümit Burnu'nun keşfinden sonraki tarihine ayrılmıştır.

Bu dergide yer alan diğer makaleler arasında, İstanbul'da düzenlenen sanayi sergisi, Türkiye'deki kâğıt paranın, yani kaymenin tarihi, Darülfünun'daki halka açık dersler hakkındaki makaleler ile ikinci sayıdaki Ali Paşa'nın bilim cemiyetine [Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye] yazdığı ve modern, zarif Türk stiline gerçek bir örneği olan yazısını sayabiliriz.

Mecmua-i Fünun'un bugüne kadarki icraatını ele alan bu yazımızı, gelecek için başarı dileklerimizle sona erdiriyoruz.

Mecmua-i Fünun, the monthly Turkish scientific journal

This text is the Turkish translation of “Die türkische wissenschaftliche Monatsschrift Medschmuai Fünun” published in the Austrian journal *Oesterreichische Wochenschrift für Wissenschaft, Kunst und öffentliches Leben* in 1863. It reviews the monthly Turkish scientific journal entitled *Mecmua-i Fünun (Journal of Sciences)*, which commenced publication in 1862 in Istanbul by the *Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye* (The Ottoman Society for Science). The journal which aims to address a large readership includes articles on current political issues, as well as popular scientific articles. The article published in Vienna introduces the bylaws of the Society, and reviews some of the articles published in *Mecmua-i Fünun*, and emphasizes the significance of its publication in the modernization movement of the Ottoman society.

Key words: Mecmua-i Fünun, Cemiyet-i İlmiye-yi Osmaniye, scientific journals, learned societies, Ottoman history, **Anahtar kelimeler:** Mecmua-i Fünun, Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye, Osmanlı tarihi, bilim dergileri, bilim dernekleri.